

Gönderim: 05.07.2020

Düzeltilme: 05.10.2020

Kabul: 30.10.2020

Tür: Derleme Makale

e-Sertifika programlarında sınav uygulamaları: Sorunlar ve çözüm önerileri

Buket KİP KAYABAŞ^a^a Anadolu Üniversitesi, Açıköğretim Fakültesi, ORCID: 0000-0002-3045-0454

Özet

Yaşam boyu öğrenme faaliyetleri kapsamında bireylerin kişisel gelişimlerine katkı sağlamak üzere katıldıkları Anadolu Üniversitesi e-Sertifika Programlarında kurulduğu günden bugüne kadar 8 farklı türde sınav uygulanmıştır. Türkiye’de 81 ilde gerçekleştirilen gözetimli kağıt sınavı, gözetimli online sınav, uygulamalı çalgı sınavı, e-Sertifika Programlarında yer alan sınav türlerindedir. İngilizce ve Türkçe dil öğretimi e-Sertifika Programlarında çoklu değerlendirme sistemi uygulanmakta olup konuşma, dinleme, okuma sınavları, online test sınavı ile randevulu online sözlü sınav uygulamaları bulunmaktadır. Başlangıç olarak 2007 yılından bu yana yaklaşık 180.000 kişinin katıldığı söz konusu sınav uygulamalarıyla sertifika eğitimlerinin değerlendirme süreci gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada Anadolu Üniversitesi e-Sertifika Programlarında yürütülen farklı sınav uygulamalarının organizasyonu ve uygulanması sürecinde yaşanan deneyimlerden bahsedilerek karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri paylaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Açık ve Uzaktan Öğrenme, e-Sertifika Programları, Gözetimli Online Sınav, Randevulu Online Sözlü Sınav

Abstract

Within the scope of lifelong learning activities, there are different types of exams in Anadolu University e-Certificate Programs. Eight different types of exams have been applied since the foundation of Anadolu University e-Certificate Programs. The supervised paper exam held in 81 provinces in Turkey, supervised online exam applied throughout the country, instrument exam are three examples of them. Multiple evaluation system is implemented in English and Turkish language teaching e-Certificate Programs. There are speaking, listening, reading exams, online test exam and appointed online oral exam applications. Since 2007, about 180.000 people have participated in the exams in Anadolu University e-Certificate Programs. This study covers to share experiences in the context of different exam applications in Anadolu University e-Certificate Programs. The problems encountered in the process of organization and implementation of different exam applications are shared.

Keywords: Open and Distance Learning, e-Certificate Programs, Proctored Online Exam, Scheduled Online Oral Exam

Kaynak Gösterme

Kip Kayabaş,B.(2020). e-Sertifika programlarında sınav uygulamaları: Sorunlar ve çözüm önerileri. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi (AUAd)*,6(4), 81-96.

Giriş

Teknolojinin hızlı gelişmesine bağlı olarak bilginin de hızla yenilenmesi, gelişmesi ve güncellenmesi nedeniyle formal öğrenme süreçlerinden ziyade kısa zamanda öğrenilen yeni bilgilerin belgelendirileceği eğitim programlarına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu ihtiyacın karşılığı olarak ortaya çıkan e-sertifika programları günümüzde artan bir hızla talep bulmaktadır. Başta uzaktan öğretim sunan üniversiteler olmak üzere özel firmalar da kendi akademilerini oluşturarak e-sertifika uygulamaları geliştirmektedir. İnternet üzerinden yürütülen sertifika programlarının en önemli basamaklarından biri öğrenci başarısının değerlendirilmesi ve belgelendirilmesidir.

Kurumun sahip olduğu imkanlar, programın içeriği, dersin öğrenme amaçları gibi pek çok unsurdan etkilenerek açık ve uzaktan öğrenmede farklı ölçme ve değerlendirme modelleri uygulanmaktadır (Hatfield & Gorman, 2000; Palloff & Pratt, 2009). Bu çalışmada Anadolu Üniversitesi e-Sertifika Programlarında yürütülen farklı sınav uygulamalarının organizasyonu ve uygulanması sürecinde yaşanan deneyimlerden bahsedilerek karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri paylaşılmıştır.

Alanyazın

Açık ve uzaktan öğrenme kurumlarındaki uygulama örnekleri incelendiğinde programın içeriğine ve amaçlarına uygun olarak farklı ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin kullanıldığı görülmektedir (Palloff & Pratt, 2009). Örneğin Çin Açık Üniversitesinde ülke genelindeki yetkili sınav merkezlerinde gözetimli kağıt sınavı uygulanmaktadır (crtvu.edu.cn). Şangay Açık Üniversitesinde gözetimsiz online sınav, laboratuvar ortamında gözetimli online sınav ve gözetimli kağıt sınav uygulamaları bulunmaktadır (jie.sou.edu). Diğer yandan İngiliz Açık Üniversitesi bünyesinde online sınav, grup tartışmaları, ödev, gözetimli kağıt sınavı gibi farklı ölçme ve değerlendirme türleri uygulanmaktadır (openuniversity.edu).

Bir başka açık üniversite olan Athabasca Açık Üniversitesinde dört türde sınav uygulanmaktadır. Bunlardan ilki belirlenen merkezlerde gözetimli kağıt sınavı şeklinde yapılmaktadır. Özellikle kredili derslerde tercih edilen kağıt sınavlarının güvenilirliğinin yüksek olmasının yanında maliyet yükü nedeniyle dezavantajlı olduğundan bahsedilmektedir (Wang, 2011, s.6). Ülke genelindeki üniversite, kolej ve kütüphane binalarının kullanıldığı sınavlarda ödenen gözetmen ücretleri, sınav merkezlerinin kiralanması ve sınav materyallerinin nakliye işlemleri için yapılan ödemeler kurumlara yüksek maliyet yükü getirmektedir. Bir diğer sınav türü internet tabanlı uzaktan eğitim programlarında uygulanan etkileşimli sınavlardır. Bu sınavda sorular ekranda tek tek görüntülenmekte, öğrencilerin

sırayla yanıtlaması beklenmektedir. Bir diğer sınav türü aşamalı sınavdır. Sorular gruplandırılarak aşamalar halinde öğrencilere sunulmaktadır. Son olarak sunum tabanlı sınavlar yapılmaktadır. Bu sınav türünde de öğrencilerden verilen bir konu hakkında kısa bir sunuş yapmaları, ardından konu ile ilgili soruları yanıtlamaları beklenmektedir. Bu sınav türü daha çok öğrenci sayısının küçük olduğu proje tabanlı derslerde tercih edilmektedir (Wang, 2011, s. 4).

Diğer yandan Indira Gandhi Ulusal Açık Üniversitesi'nde sürekli değerlendirme etkinlikleri ve dönem sonu sınavları yapılmaktadır. Sürekli değerlendirme etkinlikleri akademik danışmanlar tarafından değerlendirilen ödev, proje, seminer gibi etkinlikleri kapsamaktadır. Dönem sonu sınavları ise kapalı devre kamera sistemiyle izlenerek bilgisayar ortamında uygulanmaktadır. Bir başka mega üniversite olan Terbuka Üniversitesi'nde öğrenciler ev ödevleri, dönem sonu sınavları ve geniş kapsamlı yazılı sınavlar ile değerlendirilmektedir (Karadağ, 2014, s. 67).

Öğrenme yönetim sistemlerinin sunduğu araçlarla yapılan online sınavlar da yine açık ve uzaktan öğrenme kurumlarında yaygın kullanılan sınav örnekleri arasında yer almaktadır. Bu sınav türü, sonunda kredi elde edilen derslerden ziyade açık dersler ve sertifika programları kapsamında uygulanmaktadır. Sistemin güvenlik sorunları, yaşanabilecek teknik problemler ve öğrencilerin sınav süresince başka birinden yardım almalarının önüne geçilememesi nedenleriyle kredili derslerde genellikle tercih edilmemektedir (Adams & Armstrong, 1998; Rogers, 2006).

Araştırmacılar (Desouza & Fleming, 2003) geleneksel kağıt sınavı ve online sınava katılan öğrencilerin sınav performanslarını karşılaştırdıkları araştırmalarında öğrencilerin online sınavda daha yüksek performans sergilediklerini ve bu sınav türüne ilişkin olumlu görüşe sahip olduklarını ifade etmişlerdir. Bir başka araştırmada (Summers, Waigandt & Whittaker, 2005) çevrimiçi ve geleneksel yüzyüze yürütülen İstatistik derslerinin sınav sonuçları karşılaştırılmış ve öğrenci başarısı bağlamında anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir. Destekleyecek şekilde Al-Qdah ve Ababneh (2017) online ve kağıt sınavına katılan öğrencilerin performanslarını ve tercihlerini karşılaştırdıkları deneysel araştırmada başarı yönünden anlamlı bir fark olmadığını belirlemişlerdir. Araştırmacılar öğrencilerin soru türlerine göre farklı sınav tercihleri olduğunu; açık uçlu sorularda kağıt sınavını tercih ettiklerini, otomatik geribildirim ve anında sonucu öğrenebilmeleri yönünden de online sınavı tercih ettiklerini ifade etmişlerdir.

Anadolu Üniversitesi e-Sertifika Programlarında Sınav Uygulamaları

Yaşam boyu öğrenme uygulamalarının ülkemizdeki yansımalarından biri olarak Anadolu Üniversitesi tarafından internet üzerinden e-Sertifika Programları (<http://esertifika.anadolu.edu.tr>) sunulmaktadır. Anadolu Üniversitesi e-Sertifika Programları her biri iki ya da üç dersten oluşan, derslerin internet üzerinden yürütüldüğü, sınavların ise gözetim altında yapıldığı, üç ay süreli sertifika programlarıdır (Mutlu vd., 2014, s. 30). Bu programlar ile yılda üç dönem işletme, pazarlama, turizm, sağlık gibi alanlarda, 14 farklı kategoride 121 program ile eğitim vermek ve güncel akademik içerik sunmak amaçlanmaktadır. e-Sertifika programları kendi içerisinde yapılandırılmış bir öğrenme süreci içermektedir (Mutlu, Kip & Kayabaş, 2008, s. 753).

Kurulduğu günden yani 2007 yılından bugüne kadar e-Sertifika Programlarında 8 farklı türde sınav uygulanmıştır. Türkiye’de 81 ilde gerçekleştirilen gözetimli kağıt sınavı, yine yurt genelinde uygulanan gözetimli online sınav, uygulamalı çalgı sınavı, e-Sertifika Programlarında yer alan sınav türlerindedir. Dil öğretiminde kazandırılmaya çalışılan dinleme, konuşma, okuma ve yazma olmak üzere dört temel becerinin online değerlendirilmesi, farklı bir ölçme ve değerlendirme sisteminin tasarımı gerekli kılmaktadır. Bu bağlamda İngilizce ve Türkçe dil öğretimi e-Sertifika Programlarında çoklu değerlendirme sistemi uygulanmakta olup konuşma, dinleme, okuma sınavları, online test sınavı ile randevulu online sözlü sınav uygulamaları bulunmaktadır. Başlangıç olarak 2007 yılından bu yana sertifika eğitimlerinin değerlendirme sürecinde söz konusu sınav uygulamalarına 179.437 kişi katılmıştır.

Gözetimli Kağıt Sınavı

Gözetimli kağıt sınavı Türkiye’de 81 ilde, Azerbaycan ve Kıbrıs’ta yer alan sınav merkezlerinde il sınav koordinatörlüklerinin organizasyonu ile yürütülmektedir. Sınav, salonlarda bir salon başkanı ve bir gözetmen bulunmak suretiyle gözetimli olarak yapılmaktadır. Sınavda çoktan seçmeli test uygulanmaktadır. Adaylara sorumlu oldukları her dersten 30 dakika süreyle 20 soru sorulmaktadır. Başlangıç tarihi olan 2007 Bahar döneminden bu yana 84.301 kişi gözetimli kağıt sınavına katılmıştır.

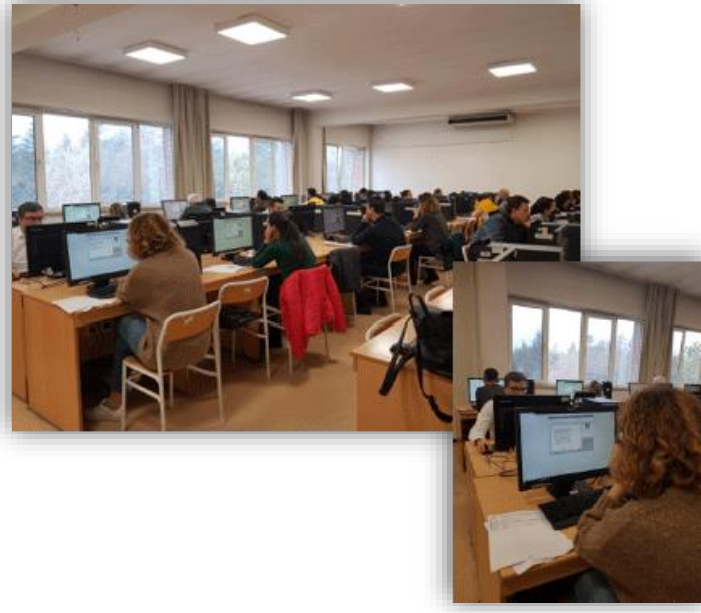
Resim 1. Gözetimli Kağıt Sınavı

Gözetimli kâğıt sınavının en büyük dezavantajı sınavı yapan kurum açısından maliyetinin yüksek olmasıdır. Ancak gözetimli olması özelliğiyle kamu kurumlarıyla yapılan işbirliği çalışmalarında daha güvenilir olması nedeniyle en fazla tercih edilen sınav türü olduğu söylenebilir. Gözetimli kâğıt sınavında ortaya çıkan yüksek maliyet yükünü azaltmak amacıyla gözetimli online sınav modeli geliştirilmiştir.

Gözetimli Online Sınav

Bu sınav türü 81 ildeki anlaşmalı üniversitelerin ve AÖF bürolarının bilgisayar laboratuvarlarında gözetimli olarak uygulanmaktadır. Salon başkanı ve gözetmenlerin eşliğinde her aday bir bilgisayar başına oturmaktadır. Adaylar öncelikle internet tarayıcısından sınav internet adresine girmektedir. Ardından T.C. kimlik numaraları ile salon başkanı tarafından kendilerine dağıtılan tek kullanımlık şifreleri ilgili satırlara yazarak sınavı başlatabilirler. Sınav soruları sayfasına ulaştıklarında soruları cevaplamaya başlayabilirler. Soruları cevaplamaya istedikleri sorudan başlayabilecekleri gibi sınav süresince herhangi bir anda ders değiştirebilir, istedikleri soruya geri dönebilirler. Ekranda Sınavı Bitir düğmesine tıkladıklarında ve onay verdiklerinde sınav sonlandırılmaktadır. Adaylara sorumlu oldukları her dersten 30 dakika süreyle 20 soru sorulmaktadır.

Gözetimli online sınavın en büyük avantajı sınavdan üç gün sonra sonuçların açıklanmasıdır. Diğer yandan adaylarda sınırlı da olsa dijital okuryazarlık becerisi gerektirmesi, bu sınav türünün dezavantajları arasında yer almaktadır. Ayrıca sınavların yapıldığı laboratuvarların teknik kapasitesi ve donanım altyapısı, sınavın yapılabilirliği konusunda kritik öneme sahiptir. Bugüne kadar 2011 yılından bu yana Türkiye’de 81 ilde, Azerbaycan ve Kıbrıs’ta yer alan sınav merkezlerinde 90.457 kişi gözetimli online sınava katılmıştır.

Resim 2. Gözetimli Online Sınav

Gözetimli online sınavda öğrencilerin dijital okuryazarlık becerileri ön plana çıkmaktadır. Her ne kadar yüksek düzeyde bilgisayar kullanım becerisi gerektirmese de sınavın bilgisayar ortamında yapılıyor olmasının öğrencilerde kaygı yaratabileceği düşünülmektedir. Buna bağlı olarak gözetimli kağıt sınavına kıyasla online sınavın öğrencinin sınav performansında olumsuz etkileri olabileceği söylenebilir. Bu soruna çözüm olması amacıyla sınav öncesinde öğrencilere yeterli bilgilendirme yapılmalıdır. Sınav koşulları ve kurallarını içeren dokümantasyon ile örnek bir uygulama sınavdan önce öğrencilerle paylaşılarak sınav kaygısının azaltılması sağlanabilir.

Uygulamalı Çalgı Sınavı

Bu sınav türü ilk kez 2017 yılında Türk Müziği e-Sertifika Programı kapsamında uygulanmıştır. Programın teorik derslerinin değerlendirilmesinde gözetimli online sınav uygulanmakta olup çalgı dersinin değerlendirilmesinde uygulamalı çalgı sınavı yapılmaktadır. Adaylar öğretim elemanı ile birebir olarak sınava alınmaktadır ve itirazların değerlendirilmesinde kullanılmak üzere sınav süresince kamera ile kayıt yapılmaktadır. Adayların nota bilgisi, çalgı tutuş ve eser çalma gibi becerilerin ölçüldüğü sınav her bir aday için 15 dakika sürmektedir. Sınav uygulayıcılarının görevlendirilmesinde yaşanan sorunlar nedeniyle sınav yalnızca Eskişehir’de uygulanmaktadır. Bugüne kadar 2017 yılından bu yana 86 kişi uygulamalı çalgı sınavına katılmıştır.

Resim 3. Uygulamalı Çalgı Sınavı

Uygulamalı çalgı sınavında adaylar sınav esnasında kendilerine verilen çalgıya aşina olmadıkları gerekçesiyle sınav kaygısı yaşamaktadır. Bu soruna çözüm olması amacıyla adayların kendi çalgıları ile sınava katılmalarına izin verilmiştir.

Okuma-Yazma Sınavı

Anadolu Üniversitesi 2013 yılında yapılan bir protokol ile Cambridge Üniversitesi'ne bağlı Cambridge English Language Assessment sınav merkezlerinden biri olmuştur. İngilizce e-Sertifika Programları kapsamında Cambridge English Language Assessment kurumunun belirlediği sınav kurallarına uygun olarak yılda üç defa Cambridge English: Key, Preliminary English Test (PET) ve Teaching Knowledge Test (TKT) sınavları yapılmaktadır. Sınavlar Cambridge English Language Assessment kurumu tarafından verilen eğitimlerden geçen sertifikalı uzman sınav uygulayıcıları tarafından Adana, Antalya, Eskişehir, İstanbul, Kayseri, İzmir, Samsun ve Kıbrıs/Lefkoşa olmak üzere Türkiye'de 8 merkezde yapılmaktadır. Sınav; okuma-yazma, dinleme ve konuşma olmak üzere 3 bölümden oluşmaktadır. Sınavı başarı ile tamamlayan katılımcılar, Cambridge English Language Assessment tarafından hazırlanan uluslararası geçerli bir sertifika almaya hak kazanmaktadır.

Tüm sınavlarda Türkiye genelindeki herhangi bir merkezde Cambridge English Language Assessment kurumu tarafından görevlendirilen bir müfettiş tarafından sınav koşulları denetlenmektedir. Anadolu Üniversitesi sınav merkezi, yapılan denetimler sonucu hazırlanan rapora göre bugüne kadar beş defa en üst düzey olan "Mükemmel" (Excellent) değerlendirmesi almıştır. Rapor sonucunun "Mükemmel" oluşu Anadolu Üniversitesi olarak KET-PET-TKT sınavlarını gerçekleştirirken en üst düzey güvenlik önlemlerinin alındığını, sınavları

gerçekleştirirken tüm Cambridge sınav uygulama kurallarına eksiksiz uyulduğunu göstermektedir.

Okuma-yazma sınavında, adaylara yazılı metin verilerek metne dayalı soruları yanıtlamaları beklenmektedir. İşaretler, broşürler, gazeteler ve dergiler gibi basit yazılı bilgileri anlama becerilerinin ölçüldüğü okuma-yazma sınavında 1 saat 10 dakika süreyle 56 soru sorulmaktadır.

Resim 4. Okuma-Yazma Sınavı

Yabancı dil sınavlarının gerek okuma, yazma gerekse de dinleme, konuşma aşamalarında öğrencilerin kaygı ve çekimser bir ruh hali ile sınava katıldıkları gözlenmektedir. Öğrenciler kimi zaman yaşadıkları kaygı ve yetersizlik nedeniyle sınava katılmayarak e-sertifika programındaki haklarından vazgeçmektedir. Bu tür olumsuzlukları ortadan kaldırarak öğrencileri sınava katılma konusunda cesaretlendirmek amacıyla sanal oryantasyon uygulamaları düzenlenebilir. Öğrenciler sınav öncesinde kendilerini rahat hissettikleri bir ortamda, evlerinde ya da iş yerlerinde bu oryantasyona katılarak kaygılarını yenmeleri konusunda desteklenmelidir.

Dinleme Sınavı

İngilizce e-Sertifika Programlarında uygulanan bir diğer sınav türü dinleme sınavıdır. Okuma-yazma sınavının hemen akabinde adaylar salondan çıkarılmadan dinleme sınavına geçilmektedir. Sınavın uygulandığı salonda her adayın rahatlıkla duyabileceği konumda çalıştırılan ses kaydı dinletilerek kendilerine sorulan soruları yanıtlamaları beklenmektedir.

Makul derecede yavaş konuşulduğunda duyuruları ve başka sözlü malzemeleri anlamaları beklenen dinleme sınavında 30 dakika süreyle 25 soru sorulmaktadır.

Konuşma Sınavı

Sınavın son aşaması olan konuşma sınavı ikili aday çiftleri şeklinde yapılmaktadır. Adaylar ikişerli eşleştirilerek çiftler oluşturulmaktadır ve sınavdan önce kendilerine hangi saatte konuşma sınavına katılacakları bildirilmektedir. Aday çiftleri sınav öncesinde hazırlanan boş bir salonda toplanmakta, yol gösterici görevli tarafından çiftler halinde sınavın yapılacağı salona götürülmektedir. Adaylar sınav salonunda yer alan iki sınav uygulayıcısının gözetiminde karşılıklı diyalog kurulması yoluyla sınava alınmaktadır. Sınavı tamamlayan aday çifti yine yol gösterici görevli eşliğinde salonda bekleyen diğer adaylarla görüşülmeden sınavın yapıldığı binadan çıkarılmaktadır. Konuşma sınavında 10 dakika süreyle adayların basit sorulara yanıt vererek ve sorular sorarak bir diyalogda yer alma becerileri ölçülmektedir. Bugüne kadar 2013 yılından bu yana İngilizce e-Sertifika Programlarına kayıtlı 4.593 kişi okuma-yazma, dinleme, konuşma sınavlarına katılmıştır.

Resim 5. Konuşma Sınavı

Online Test Sınavı

Anadolu Üniversitesi Türkçe e-Sertifika Programlarının değerlendirme sürecinde 2006-2011 yılları arasında online test ve randevulu online sözlü sınav uygulanmıştır. Online test sınavı

okuma, dinleme ve yazma becerilerini ölçmek amacıyla WebCT öğrenme yönetim sistemi içerisinde hazırlanmıştır. Sınavda; çoktan seçmeli, eşleştirmeli, dinleme-cevaplama, açık uçlu, kompozisyon yazma gibi farklı soru türlerinden 75 dakika süreyle toplam 50 soru sorulmuştur. Sınavdan önce 15 gün süreyle deneme sınavları sunularak öğrencilerin farklı soru türleriyle tanışmaları ve online sınav deneyimi kazanmaları sağlanmıştır. Türkçe e-Sertifika Programları kapsamında online test sınavına 1.104 kişi katılmıştır.

Randevulu Online Sözlü Sınav

Türkçe e-Sertifika Programları bünyesinde adayların dinleme ve konuşma becerilerini ölçmek amacıyla randevulu online sözlü sınavlar uygulanmıştır. Bu sözlü sınav türünün en önemli özelliği sınava katılan adayların ve sınav uygulayıcılarının uygun oldukları gün ve saatte randevu usulüyle sanal sınıf ortamında gerçekleştirilmiş olmasıdır. Randevu sürecinde öncelikle danışmanların sınav haftası süresince müsait olacakları saat dilimleri belirlenmiştir. Ardından online bir anket aracılığıyla öğrencilerin talepleri alınmıştır. Son olarak danışmanların zaman dilimlerine ve öğrencilerin taleplerine göre her bir öğrenci için sınav tarihi belirlenmiştir. Bu şekilde, bir dönemde, 5 Türkçe dil uzmanı ve dünyanın farklı yerlerinde yaşayan ortalama 400 kişilik öğrenci grubuna bir hafta süre boyunca online sözlü sınav uygulanabilmiştir. Randevulu online sözlü sınavlar, bir sanal sınıf ortamında kamera ve mikrofon eşliğinde, danışman ile öğrencinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir.

Resim 6. Randevulu Online Sözlü Sınav

Sonuçlar

Anadolu Üniversitesi e-Sertifika Programları, üniversite bünyesinde yer alan farklı birimlerin koordinasyonu ile yürütülen bir yaşam boyu öğrenme platformudur. Hedef kitleleri ve amaçları birbirinden farklı e-Sertifika Programlarında bugüne kadar birbirine göre avantajları ve dezavantajları olan 8 farklı türde sınav uygulanmıştır. Gözetimli kağıt sınavı, gözetimli online sınav ve çalgı sınavı, e-Sertifika Programları Koordinatörlüğü yönetiminde Bilgisayar Araştırma ve Uygulama Merkezi tarafından organize edilmekte olup 81 ilde yer alan il sınav koordinatörlükleri ve AÖF büroları aracılığıyla uygulanmaktadır.

İşleyiş olarak birbirinden oldukça farklı yapıda olan bu sınavların uygulanmasında çeşitli sorunlarla karşılaşmaktadır. Bu çalışmada ülke genelinde uygulanan geniş kapsamlı sınavların uygulama biçimleri ile karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerilerine yer verilmiştir. Bundan sonra yapılacak araştırmaların, uygulamada karşılaşılabilecek sorunların etkili bir şekilde çözülmesinde sistem yöneticilerine ve sınav uygulayıcılarına ışık tutması açısından önem taşıdığı düşünülmektedir.

Öneriler

e-Sertifika Programları organizasyonunda 81 ilde yer alan il sınav koordinatörlükleri bünyesinde anlaşmalı üniversitelerin farklı birimlerden birçok personel görev almaktadır. Bu nedenle sınavların başarıyla yürütülmesi açısından il sınav koordinatörlüklerinde görevli personelin deneyimli ve sınav kuralları konusunda yeterince bilgi sahibi olmaları büyük önem taşımaktadır. Bu bağlamda sınav kurallarında yapılan yeniliklerin takibi, sisteme dahil olan personelin güncel gelişmelerle ilgili eğitimlerinin düzenli hale getirilmesi sağlanmalıdır.

Alanyazında da ifade edildiği gibi (Wang, 2011) ülke genelinde belirli merkezlerde yapılan gözetimli kağıt sınavı güvenilirliğinin yüksek olmasının yanında maliyet yükü nedeniyle dezavantajı yüksek bir sınav türüdür. Sınavın tekrarlanması durumunda kurum açısından hem prestij kaybı yaşanması hem de getireceği yüksek maliyet yükü nedeniyle sınavın organizasyonunda ekstra güvenlik önlemlerinin alınması gerekmektedir.

Anadolu Üniversitesi e-Sertifika Programları bünyesinde uygulanan bir sınav türü olan gözetimli online sınavlar, 81 ildeki anlaşmalı üniversitelerin ve AÖF bürolarının bilgisayar laboratuvarlarında gözetimli olarak gerçekleştirilmektedir. Sınav sorularının bilgisayar ortamında online sınav arayüzünde okunarak cevap seçeneğinin yine bilgisayar ortamında işaretlenmesi, sorular arasında geçiş yapılarak sınavın gerçekleştirilmesi nedeniyle sınırlı da olsa adaylarda bilgisayar okuryazarlık becerisine sahip olmayı gerektirmektedir. Her ne kadar öncesinde sınavın bilgisayar ortamında gerçekleştirileceğine ilişkin bilgilendirme yapılsa da

dijital okuryazarlık becerileri sınırlı olan öğrencilerde sınav kaygısı yaşanabileceği düşünülmektedir. Yaşanan kaygı, öğrencilerin sınav başarısını da olumsuz yönde etkileyebilir. Alanyazında online sınavda kâğıt sınavına kıyasla başarı yönünden fark olmadığı (Summers, Waigandt & Whittaker, 2005), hatta bu sınavda öğrencilerin daha yüksek performans sergiledikleri (Desouza & Fleming, 2003) diğer yandan bazı soru türlerinde online sınavı tercih ettikleri (Al-Qdah & Ababneh, 2017) yönünde çalışmalar bulunmaktadır. Ancak öğrencilerin dijital okuryazarlık becerileri nedeniyle yaşadıkları kaygı ve sınav başarıları ile ilgili herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Gözetimli online sınavlardaki öğrenci tutumlarıyla ilgili araştırmaların yapılması uygulamadaki sorunlara çözüm önerisi sunulması anlamında önem taşımaktadır.

Gözetimli online sınavlarla ilgili bir diğer önemli konu da belirli bir akademik takvimle sınavın yılda üç defa yapılıyor olmasıdır. Sınav tarihleri öğrencilere kayıt başvurusu esnasında duyurulmakta, tüm öğrenciler aynı gün ve saatte laboratuvar ortamında sınava katılmaktadır. Bu durum çalışmasını tamamlamış, sınava girmeye hazır durumdaki öğrencileri zaman yönünden sınırlandırmaktadır. Gözetimli online sınavlar randevu usulüyle gerçekleştirilecek şekilde bir organizasyon yapılırsa hazır olan öğrencilerin sınava alınması sağlanabilir. Böylece öğrenciler sahip oldukları bilgi birikimi ve deneyimi diledikleri zaman belgelendirme imkanına sahip olacaklardır.

Gözetimli online sınavların bir diğer sınırlılığı da sınavın yapıldığı laboratuvarın teknik donanım kapasitesidir. Sınav yapılan laboratuvardaki bilgisayar sayısı ve yeterliliği sınava katılacak kişi sayısının belirlenmesinde rol oynamaktadır. Anlaşmalı kurumların sayısının artırılması, laboratuvarlardaki cihazların kapasitesinin güçlendirilmesi, sınavların daha fazla kişiye ulaştırılması gibi iyileştirmelerin yapılması sağlanmalıdır. Böylece sınav süresince yaşanabilecek elektrik, internet kesintisi gibi sorunların da önüne geçilmiş olacaktır.

Nota bilgisi, çalgı tutuş ve eser çalma gibi becerilerin ölçüldüğü ve adayların öğretim elemanı ile birebir olarak sınava alındığı çalgı sınavı, sınav uygulayıcılarının görevlendirmelerinde yaşanan sorunlar nedeniyle sadece Eskişehir’de uygulanmaktadır. Bu durum adayların sınav merkezine ulaşımı açısından büyük sorun teşkil etmekte, bununla birlikte programa olan ilgiyi de olumsuz yönde etkilemektedir. Sınav uygulayıcılarının görevlendirilmesinde karşılaşılan engeller çözümlenebilirse farklı merkezlerde de sınavın uygulanması sağlanabilir. Diğer yandan sınavın randevu usulüyle gözetimli online sınav şeklinde uygulanması da bir başka çözüm önerisi olarak düşünülebilir. Böylece adaylar yaşadıkları yerden ayrılmadan, çalışıyorlarsa işlerine ara vermeden programa kayıt olarak çalgı sınavına katılabileceklerdir.

İngilizce e-Sertifika Programlarının sınavları Anadolu Üniversitesi ile Cambridge Üniversitesi'ne bağlı Cambridge English Language Assessment kurumuyla ortak olarak yapılmaktadır. Sınav okuma-yazma, dinleme ve konuşma olmak üzere üç aşamadan oluşmaktadır. Dinleme sınav salonunda adaylara bir ses kaydı dinletilerek kendilerine sorulan soruları yanıtlamaları beklenmektedir. Ses kaydının tüm adaylar tarafından net bir şekilde duyulması soruları yanıtlayabilmeleri açısından büyük önem taşımaktadır. Sınav için anfi gibi büyük salonlar yerine daha küçük kapasiteli sınıflar tercih edilmelidir. Ayrıca sınav öncesinde ses kaydının çalındığı cihazların ve CD'nin kontrolü yapılmalıdır.

İngilizce e-Sertifika Programlarının konuşma sınavı ikili aday çiftleri şeklinde yapılmaktadır. Sınav süresince adayların karşılıklı diyalog kurmaları beklenmektedir. Her ne kadar sınava katılan kişilerin yabancı dil seviyeleri benzer olarak gruplandırılrsa da adayların dil bilgisi düzeylerinin aynı olmayışı, sınav süresince heyecan ya da korku yaşayarak paniğe kapılmaları gibi nedenlerle adaylar çiftlerinin performanslarından olumsuz yönde etkilenebilmektedir. Sınav uygulayıcıları bu tür durumlara hazırlıklı olmalı, dengeyi sağlayarak adayların çiftlerinden etkilenmesine engel olmalıdır.

Kaynakça

- Adams, J. C. & Armstrong, A. A. (1998). A Web-based testing: A study in insecurity, *World Wide Web*, 1(4), 193–208.
- Al-Qdah, M. & Ababneh, I. (2017). Comparing Online and Paper Exams: Performances and Perceptions of Saudi Students, *International Journal of Information and Education Technology*, 7(2), 106-109.
- Çin Açık Üniversitesi, <http://en.ouchn.edu.cn/> Erişim tarihi: 01.05.2020
- Desouza, E. & Fleming, M. (2003). A Comparison of In-Class and Online Quizzes on Student Exam Performance, *Journal of Computing in Higher Education*, 14(2), 121-134.
- Hatfield, S. R., & Gorman, K. L. (2000). Assessment in education-the past, present, and future. *Assessment in Business Education Association Yearbook*, 38, 1-10. Reston, VA: National Business Education Association.
- İngiliz Açık Üniversitesi. <http://www.openuniversity.edu/> Erişim tarihi: 01.05.2020
- Karadağ, N. (2014). *Açık ve Uzaktan Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme: Mega Üniversitelerdeki Uygulamalar*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Mutlu, M.E., Kip, B. & Kayabaş, İ. (2008). e-Sertifika Programlarında Katılımcıların Öğrenme Ortamı Tercihleri. *Second International Conference on Innovations in Learning for the Future: e-Learning*, Proceedings Book, 753-763, İstanbul.
- Mutlu, M.E., Özöğüt Erorta, Ö., Kip Kayabaş, B. & Kayabaş, İ. (2014). Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sisteminde e-Öğrenmenin Gelişimi. İçinde Özkul, A.E., Aydın, C.H., Kumtepe, E.G. ve Toprak, E. (Ed.). *Açıköğretimle 30 Yıl* (ss. 1-58). Anadolu Üniversitesi Yayınları, ISBN:97975-06-1754-6
- Palloff, R. M. & Pratt, K. (2009). *Assessing the online learner: Resources and strategies for faculty*. San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- Rogers, C. (2006). Faculty perceptions about e-cheating during online testing, *Journal of Computing Sciences in Colleges*, 22(2), 206-212.

Summers, J.J., Waigandt, A. & Whittaker, T.A. (2005). *Innovative Higher Education*, 29(3), 233-250.

Şangay Açık Üniversitesi (2020). <https://iie.sou.edu.cn/en/> Erişim tarihi: 01.05.2020

Wang, H. (2011). Creditable learning assessment in internet-based distance education: a protocol for online supervised examination with authentication, *The International Conference on E-Learning, E-Business, Enterprise Information Systems, & E-Government*, Proceedings Book, 471-477.

Yazar Hakkında

Buket KİP KAYABAŞ

Buket KİP KAYABAŞ Anadolu Üniversitesi Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği bölümünde lisans eğitimini tamamladıktan sonra 2007 yılında Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uzaktan Eğitim anabilim dalında yüksek lisans derecesine, 2017 yılında Uzaktan Eğitim anabilim dalında doktora derecesine sahip olmuştur. Yaklaşık 20 yıldır Açıköğretim Fakültesi'nde çalışan KİP-KAYABAŞ, pek çok e-öğrenme projesinde içerik geliştirici, araştırmacı, yönetici gibi farklı rollerde görev almıştır. 2007 yılından bu yana e-Sertifika Programları Koordinatörü olarak görev yapan araştırmacının çalışma alanları; eğitimde açıklık, yaşam boyu öğrenme, açık ve uzaktan öğrenme ile kitlesel açık çevrimiçi derslerdir.

Posta adresi :Anadolu Üniversitesi Yunus Emre Kampüsü Açıköğretim Fakültesi Zemin Kat No:6 26470
Tepebaşı/Eskişehir
Tel (İş) :+90 2223350580/2425
Eposta : bkip@anadolu.edu.tr